

Tradiție și cultura

2012-08-16 14:26:25

În comuna Bratca există două biserici din lemn declarate monumente istorice:

- Biserica de lemn din Beznea, construită în 1723, considerată cea mai mare biserică de lemn din Bihor
- Biserica de lemn din Valea Crisului (popular Valea Neagra), datând din 1785.

Pe lângă cele două biserici declarate monumente istorice, există și mănăstirea Sf. Ioan Iacob, situată la 5 km de E60 în zona Piatra Craiului.

În satele Damis și Beznea s-au ridicat câte un monument închinat eroilor căzuți pentru apărarea patriei iar în Bratca și Lorau există câte o troiță închinată acestora.

Instituțiile reprezentative în domeniul culturii sunt: biblioteca comunală Bratca, cu un fond de carte de peste 15.000 de volume, două biblioteci școlare, și șase camine culturale.

Formațiile artistice au valorificat arta și cultura populară. La festivaluri județene, naționale și internaționale portul bătrânesc, dansurile și obiceiurile locale au fost foarte apreciate: Turaleisa, Vergelul, Burzucanul, Nunta din Bratca, taraful unic (vioara, fluier, cimpoi, toba), claca. De menționat este faptul că spectacolul cu Nunta din Bratca a început în satul Beznea sub îndrumarea poetului țaran Butiri Onuț și s-a numit Nunta din Beznea.

Încă se mai păstrează indeletniciri cum ar fi: torsul, tesutul, cusăturile cu motive populare, lucratul zgarzilor din margele, confecționarea cimpoiului, etc.

Viata spirituală a locuitorilor din comuna Bratca reprezintă un element definitoriu al comunității și populației românești pe aceste locuri.

Distingem un transfer de particularități al mediului geografic înconjurător în modalitățile de organizare al habitatului. Este vorba despre dispunerea în plan al tuturor gospodăriilor țărănești: casa, grajdul, sura, cuptorul, cotetele.

În al doilea rând se poate observa o veritabilă corespondență de tonuri între liniile dinamice ale reliefului și stilul viu al elementelor de estetică populară utilizate de locuitori în creațiile lor.

O a treia trasatură este caracterul profund național al întregii culturi orale și materiale dezvoltate în perimetrul geografic al comunei Bratca drept corolar al autenticității și specificului autohton. Suprafața întinsă a comunei Bratca oferă o varietate bogată de forme de relief și odată ce acestea și o diversificare tipologică a așezărilor umane, o diversificare a tipurilor de locuințe cu toate consecințele ce decurg din acestea.

De la tipul vechi de gospodărie fără nici un fel de împrejmuire, s-a trecut la gospodărie cu curte deschisă, apoi la gospodărie cu curte dublă închisă. Lemnul a fost înlocuit cu caramida nearsă (voioaga) apoi la caramida arsă, boltari, BCA, materiale moderne. Acoperișul din paie sau sindrila a fost înlocuit cu acoperișul de țiglă, plăci de azbociment, materiale moderne, iar piatra a fost înlocuită cu beton.

Componenta gospodariei taranesti din Bratca s-a mentinut neschimbata o perioada indelungata fiind alcatuita din casa de locuit, grajduri cu sura, cotetele pentru pasari si porci si cuptorul de copt paine. In contextul gospodariei taranesti apare un element nou, tot mai frecvent si anume garajul de masina.

Vechile case de locuit erau compuse din doua incaperi (camera "de zi" si tinda), si o prispa deschisa numita tarnat. Mobilierul era foarte simplu si redus: doua paturi cu o masa intre ele, in dreptul geamului iar intre masa si geam, o lavita (o banca) care servea uneori si de pat si de lada de haine. In prezent casele sunt mai spatioase, dotate cu cele mai noi utilitati.

Preocuparile directionate spre cultivarea pamantului si cresterea animalelor au generat si unelte adecvate. Putem enumera caruta din lemn si sania, trase de cai, boi vaci, magari cu intregul inventar agricol: plug, grapa, sapa, grebla, furca, secera.

Ca unelte specifice producerii de bunuri necesare familiei enumeram razboiul de tesut, furca de tors, socala, urzoi, melita pntru canepa, pena pentru suman.

Obiceiurile rituale legate de evenimentele importante din viata omului (nastere, botez, casatorie, moarte) sau unele obiceiuri agrare, cunosc modificari in sensul simplificarii lor, sau in unele cazuri chiar s-a renuntat la ele datorita disparitiei din viata economica a satului a unor forme de munca colectiva ca de exemplu "claca" de tors canepa.

In anii '80 s-au bucurat de un succes deosebit spectacole ce aduceau in atentia publicului astfel de obiceiuri: "vergelul" (Bratca), "claca" (Valea Crisului), "invelitul oilor" (Ponoara) si "nunta" (Beznea).

In cadrul comunei Bratca se puteau identifica piese folclorice din cele trei genuri: liric, epic si dramatic. Din pacate sunt tot mai putine personae care pastreaza neschimbate cantecele, horele sau dansurile specifice acestei zone folclorice.

Fenomenul povestitorului de asemenea poate fi constatat destul de sporadic si izolat: se povestesc basme, legende, intamplari adevarate cu o tesatura fantastica. Astazi sunt tot mai rare prilejurile de povestit, ele fiind inlocuite de tehnica moderna: radio, televizor, computer.

In prezent comuna are ansamblul folcloric "Bratcuta", formatie ce reprezinta comuna la diferite manifestari culturale locale sau zonale, cu obiceiul "Burzucanul"- dans batranesc de femei , dans popular de perechi si obiceiuri de nunta.

Deasemenea se mai pastreaza Piata agroalimentara, care in special pentru populatia din satele de munte, constitue un motiv de a cobora in centrul de comuna cu carutele sau diverse utilaje, pentru aprovizionare, dar si pentru farmecul intalnirilor dintre cunoscuti si a schimburilor de idei la un pahar de tarie, transformind ziua de sambata intr-o adevarata sarbatoare.